

HARJUMAA MAAVARADE TEEMAPLANEERING

Lähteseisukohtade ja mõjude hindamise väljatöötamise kavatsuse (VTK), sh KSH tutvustav arutelu

PROTOKOLL

Riisipere Kultuurimaja, Saue vald, 15.03.2023
Algusega kell 18.00

Juhatas: Alan Rood, Rahandusministeerium (RaM), planeeringu tellija
Protokollis: Kairi Mänd, Skepast&Puhkim OÜ (konsultant, planeerija)

PÄEVAKORD:

1. Teemaplaneeringu (edaspidi TP) eesmärk ja vajadus –
*Ene Jürjens, Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM), planeeringu tellija
Alan Rood, RaM*
2. TP meetodika – *Alan Rood, RaM*
3. Mõjude hindamine sh KSH VTK – *Aide Kaar, Skepast&Puhkim OÜ (KSH juhtekspert)*
4. Küsimused ja avatud arutelu

Küsimused ja arutelu:

1. **Küsimus (Heiki Hepner):** Kuidas kontrollitakse riigihuvi?

Vastus (MKM): Tänapäevane praktika õigusruumi järgi näeb välja selline, et kui kohalik omavalitsus (KOV) ei nõustu kaevandusloa taotlusega, siis on kaevandajal õigus pöörduda Keskkonnaministeeriumi (KeM) poole taotlusega riigihuvi välja selgitamiseks. KeM küsib riigihuvi osas seisukohta Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumilt (MKM). MKM hindab ehitusmaavara varustuskindlust ja konkreetse kaevandamistegevusega taotletava ehitusmaavara vajadust. Juhul kui MKM seisukohal on ülekaalukas riigihuvi olemas, siis suunatakse antud seisukoht Vabariigi Valitsusse. Kui geoloogilisi uuringuid viiakse valdavalt läbi eraettevõtete poolt, siis on ka seal riigihuvi olemas, sest riik saab olulise sisendi uuritavate geoloogiliste andmete näol. MKM on võtnud seisukoha, et kuni TP ei ole valmis, siis MKM kaevandusloa taotluste osas seni riigihuvi ei väljenda, va juhtudel, kui KOV nõustub kaevandamisega.

MKM poolt on valminud ehitusmaavarade varustamiskindluse hindamise juhend, mis arvestab ehitusmaavarade vajaduse prognoosiga ja annab juhised, kuidas vajaduse prognoosist lähtuvalt varustuskindlust hinnata. Siiani toimus varustuskindluse hindamine mineviku ehk viimaste aastate kaevandamismahtude alusel, aga selline praktika ei arvestanud ehitusmaavarade vajadusi tulevikus.

2. **Küsimus (Heiki Hepner):** Kas mõjude hindamise tulemusel määratakse läbi TP väga täpsed arvulised vahemikud?

Vastus (konsultant): Arvulised vahemikud lepitakse kokku koostöös kohalike kogukondade ja KOV-ga. TP teeb ettepaneku kaevandusalade ja tundlike objektide vahel puhveralade määramiseks.

3. **Küsimus (Margit Mitt, MTÜ Maidla Külaselts):** Müra hindamisel tuleks arvestada ka piirkonnas väljakujunenud mürafooniga. Piirkondlikud mürafoonid on erinevad – linn vs küla. Mõjude hindamisel tuleb aluseks võtta mürakaart ja selle järgi hinnata, kas läheduses on juba ollemasolevaid olulisi müraallikaid.

Vastus (konsultant, Aide): Müranormid on seadusega ette antud (kehtestatud). Mõjude hindamise käigus ei saa teha erisusi müranormide määramisel.

4. **Küsimus (Vello Pross, Maidla küla):** Tähelepanu tuleb pöörata asjaolule, et kuigi kaevandusalal on kelleaajaliselt sätestatud, millal aktiivne kaevandustegevus võib toimuda, siis on palju juhtumeid, kus kaevandaja ei pea sellest nõudest kinni. Kes tagab antud reeglist kinnipidamise?

Vastus (konsultant): Kaevandaja on kohustatud reegleid jälgima, mida omakorda peab kontrollima Keskkonnaamet (varem Keskkonnainspeksioon). Kodanikul ei lasu kohustust tuvastada kaevandaja poolseid rikkumisi. Võimalus on kaaluda näiteks karjääride juurde automaatsete seirejaamade paigaldamist.

Vastus (MKM): Paralleelselt TP koostamisega on algatatud uue Maapõueseaduse välja töötamine. Samuti on MKM ja KeM poolt algatatud arutelu, kuidas eristada vastutustundlikku kaevandajat. Vajalik on välja töötada kriteeriumid, mille põhjal on võimalik hinnata, kas kaevandaja on oma tegevuses vastutustundlik. See võimaldab ka KOV-I kaevandaja valikul teha vastutustundlikumaid otsuseid.

5. **Ettepanek (Heiki Hepner):** TP koostamisel, sh mõjude hindamise läbiviimisel tuleb arvestada lisaks juurdepääsuteede kandevõimele ka liiklusohutust.

TP koostamisel on võtmekoht, kuidas planeeringulahendus ja selle elluviimine seotakse üldplaneeringutega. TP koostamisel tuleb kindlasti arvestada uute koostamisel olevate üldplaneeringutega. Teemad tuleks läbi arutada üldplaneeringute täpsuses. Eriti kui TP eesmärk on prioriteetide seadmine kaevandusaladele.

Leevendusmeetmete kavandamisel tuleb ära kirjeldada vajalikud puhveralad. Mõjude hindamise läbi viimisel ja leevendusmeetmete välja töötamisel tuleks kõrvutada kaevandamist ja selle mõjusid ka teiste keskkonnamõju põhjustavate objektidega, näiteks tuulegeneraatorite mõju keskkonnale ja nende mõjudega arvestamine.

TP koostamisel tuleb tähelepanu pöörata kohaliku kasu instrumendile kui olulisele leevendusmeetmele.

Vastus (konsultant): Siinkohal on oluline arvestada, et KOV peab TP kooskõlastama ehk kõik antud ettepanekud on võimalik planeeringulahenduse koostamise protsessi käigus KOV-ga läbi arutada.

6. Küsimus: Kas mõjude hindamisel võetakse arvesse ka tuulteroosi?

Vastus (konsultant): Tuulte suundadest oleneb mitme mõjuvaldkonna mõjude leviulatus, aga kuna hindamise täpsusaste on kogu Harju maakond, siis ei saa me spetsiifiliselt analüüsida mingile kindlale piirkonnale avalduvalt mõju. Sellel põhjusel tekivad mõjualade ulatuse vahemikud, nagu neid meetodikat puudutavas ettekande osas tuvustati.

7. Küsimus (Margit Maalmeister): Rail Baltic raudtee ehitus on väga materjalimahukas. Samas kaevandatakse selle tarbeks ehitusmaavara meie enda keskkonna arvelt. Teen ettepaneku läbi viia rahvahääletus Rail Baltic kavandamise osas. Ei toeta Rail Baltic raudtee kavandamist.

Vastus: (RaM): Rail Balticu kavandamine ei ole Maavarade TP ülesanne.

8. Ettepanek (Heiki Hepner): TP raames tuleb hinnata administratiivpiiride järgi (nt valla) kaevandamistegevuste kumulatiivset mõju. Mõju võib ühele piirkonnale olla väga koormav, samal ajal kogu maakonna lõikes kaevandustegevuse surve oluliselt esile ei tule.

Vastus (konsultant): Kumulatiivset keskkonnamõju arvestatakse mõjude hindamisel. Mõju vaadatakse erinevate mõjuvaldkondade kaupa. Administratiivpiiride järgi arvestamine ei ole mõju hindamise meetodika järgi õige. Me hindame kõiki keskkonnamõjusid nii kaugele kui need ulatuvad, arvestamata omavalitsuste piire.

9. Küsimus (Vello Pross, Maidla küla): Kui kaevandamist taotleb eraettevõtja, siis tellib ka hindamise eraettevõtja. Kas siin ei teki huvide konflikti või kuidas on tagatud siis mõju hindamise kvaliteet?

Vastus (konsultant): Tänapäevane seadusandlus võimaldab seda. Kõik keskkonnamõjude hindamise (KMH) eksperdid on litsentseeritud ehk kvalifitseeritud eksperdid mõjude hindamise läbiviimiseks.

10. Küsimus (Heiki Hepner): Kas TP käigus arvestatakse ja hinnatakse alternatiivsete võimaluste kasutamist, nagu Ida-Virumaa aheraine või Paldiski pump-hüdroakumulatsioonijaama (PHAJ) ehitamisega väljastatav aluskorra kivim?

Vastus (konsultant): Mõjude hindamine arvestab alternatiivsete ehitusmaterjalidega ja hindab neid.

11. Küsimus: Kui suurest august algab kaevandus? Nt liiv ja kruus.

Vastus (MKM): Sellist täpset määratlust ei ole. Arvestama peab maaomaniku loaga (liiv ja kruus). Kinnistu piiridest ehitusmaavara väljaviimiseks tuleb taotleda keskkonnaluba. Antud teema läheb samuti ümber hindamisele uue maapõuaseaduse välja töötamisega.

12. Küsimus (Margit Mitt, MTÜ Maidla Külaselts): Kas TP arvestab vaid geoloogiliselt uuritud aladega?

Vastus (RaM): TP käsitleb ka neid alasid, mis ei ole nii hästi uuritud.

13. Küsimus (Heiki Hepner): Kas selline lähenemine ei loo pretsedenti, et kuhugi ei tohi enam ehitada?

Vastus (konsultant): Selleks kasutabki TP meetodika erinevaid kriteeriumeid ja maatriksi abil määrab prioriteedid, sh alad kus ei ole võimalik kaevandada.

Vastus (MKM, konsultant): TP eesmärk on välja töötada selgemad suunised, millistel aladel on otstarbekas piiranguid hoida ja millistelt aladelt need ära võtta. TP tulemusel võivad mõnedel juhtudel maardlatest ja kaevandamisest mõjutatud aladel piirangud lõdveneda. TP määratav ajaline prioriteet aitab seda määrata. Näiteks on võimalik rakendada aladel, kus lähitulevikus kaevandustegevust ei kavandata, vahekasutusi. Tuulikute puhul on võimalik vahekasutust rakendada.

Heiki Hepner: Oluline on just elamuehituse osas arvestada, et selles osas ei saa vahekasutust rakendada.

14. Küsimus: Kas maavara võib lõpuks ka otsa saada?

Vastus (MKM): Geoloogilised uuringud toimuvad kogu aeg edasi ja sellega avastatakse ka uusi varusid pidevalt. Maavara ei saa otsa.

15. Küsimus (Heiki Hepner): Kuidas TP käsitleb turvast?

Vastus (MKM): TP käsitleb turba osas ennekõike turbaalade taastamisega seotud küsimusi.

16. Küsimus (Heiki Hepner): Kuidas markeerib TP erinevate ehitusmaavarade kattumist. Näiteks kruusakarjääris pärast kruusavaru ammendumist on võimalik taotleda samas karjääris lubjakivi kaevandamist. Arvestada tuleb, et lubjakivi kaevandatakse kaua. See ei saa olla alati argument, et kui kuskil on juba kaevandatud, siis seal võib seda kindlasti jätkata.

Vastus (RaM): TP eesmärk on ka kaevandustegevuse hajutamine, et ei kaevandataks ühes kohas kaua. Samas sõltub kaevandusvajadus piirkonniti ka ehitusmaavara kvaliteedist.

17. Küsimus: Kas rohevõrgustik võib olla piisav põhjus kaevandusloa taotlusest keeldumiseks?

Vastus (RaM): Võib olla. Tuleb leida alternatiive vajadusel nii kaevandusalade kui ka rohevõrgustiku toimimiseks. Üldjuhul arvestab täna rohevõrgustiku paiknemine maapõuseaduse järgi maardlate paiknemisega. Samal ajal on koostatav TP võimalus uuele maapõuseadusele ettepanekute tegemiseks, kuidas paremini reguleerida rohevõrgustikuga arvestamist kaevandusloa taotluste juures. TP saab olema riiklik regulatsioon, mida tuleb järgida.

